

Terveystenhoitaja

5 • 2022 HÄLSOVÄRDAREN

Terveystenhoitajapäivät
2022 ja neuvolatoiminnan
100-vuotisjuhlaseminaari

Lasten ja
nuorten mielen-
terveyskriisi

**Puolison asiakkuus
NEUVOLASSA**

MARIA JÄRVINEN

Terveystenhoitaja
Koilliskeskuksen neuvola,
Tampereen kaupunki

HANNA VASTAMÄKI

Terveystenhoitaja
Koilliskeskuksen neuvola,
Tampereen kaupunki

Puolison asiakkuus neuvolassa

Terveystenhoitajat Hanna Vastamäki (vas.) ja Maria Järvinen ovat olleet mukana Puoliso neuvolassa -pilotissa alusta alkaen.

Laura Hoppo / Tampereen kaupunki

Syksyllä 2021 Tampereen kaupungin Koilliskeskuksen äitiys- ja lastenneuvolassa aloitettiin Puoliso neuvolassa -pilotti. Puoliso neuvolan toiminnan keskipisteenä on odottajan ja puolison vanhemmuuden ja hyvinvoinnin tukeminen, joka toteutetaan parien yhteisillä käynneillä. Mitä kaikkea puoliso neuvola pitää sisällään ja millaisia kokemuksia siitä on saatu?

Nykyään puoliset osallistuvat paljon perheen elämään ja myös neuvolakäynnteihin, joten heidän tulee voida tuoda omia ja perheen asioita esiin tasavertaisesti yhdessä äidin kanssa. Terveystenhoitajalla tulisi olla aikaa ja taitoa tähän kohtaamiseen, ja puolisoitten tukeminen pitäisi olla selkeästi esillä työn sisällöissä ja resurssoinnissa. Uusi perhevapaaudis-

Ensikäynnille ja laajaan tarkastukseen varataan puoli tuntia enemmän aikaa kuin normaalisti, ja käynti kirjataan ja tilastoidaan myös puolisololle.

tus ja perhekeskustoiminta osaltaan tukevat tasavertaista vanhemmuutta. Neuvolan tulee olla tässä kehityksessä mukana.

Puoliso neuvolassa -pilotti

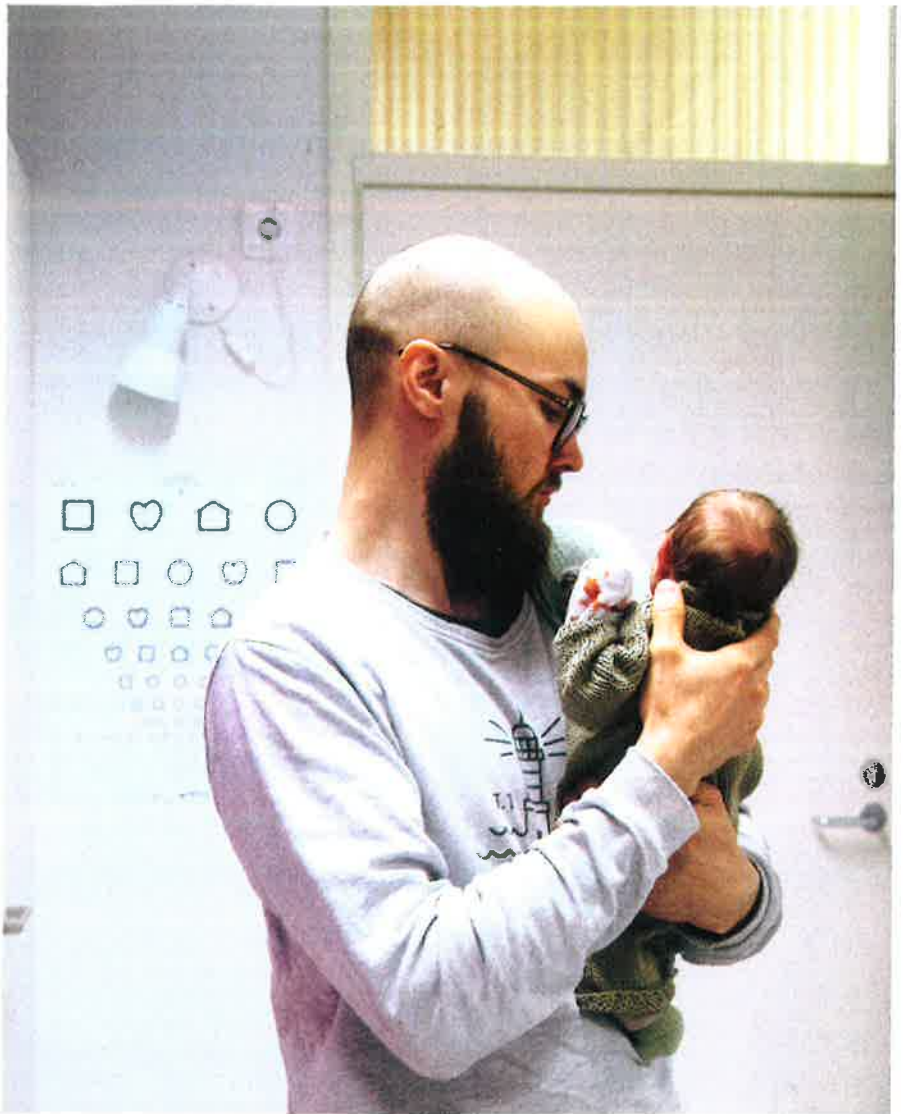
Ajatus puoliso-neuvolasta syntyi syksyllä 2021 muutamasta lehtiartikkelista, joissa kirjoitettiin, ettei isiä tai puolisoita huomioida riittävästi neuvolassa. Tampereen Koilliskeskuksen äitiys- ja lastenneuvolassa alettiin pohtia, miksi asia koetaan yhä näin, vaikka isät käyvät paljonkin neuvolassa. Syitä löytyi useita: jo termi äitiys- ja lastenneuvola on rajaava, puolisoita ei kirjata asiakkaaksi eikä heidän tietojaankaan juuri kirjata eikä tilastoida. Selkeitä hoitopolkuja ongelmatilanteissa ei juurikaan ole puolisoille olemassa. Puolisotyöhön ei myöskään ole annettu resurssia tai ohjeistusta työn sisällöstä.

Puoliso neuvolassa -pilotti aloitettiin syksyllä 2021. Raskauden alussa jo ensipuhelun aikana korostettiin puolison osallistumisen tärkeyttä ensikäynnille ja myös puolisoa pyydettiin täyttämään kyselyt ravitsemuksesta, liikunnasta ja päihteistä. Tämä jo sinällään lisäsi osallistumista neuvolakäynneille.

Ensikäynnille ja laajaan tarkastukseen varataan puoli tuntia enemmän aikaa kuin normaalisti, ja käynti kirjataan ja tilastoidaan myös puolisololle. Puolison terveydestä, elämäntilanteesta, työstä ja ajatuksista vanhemmaksi tulemisesta keskustellaan sekä käydään läpi täytetyt lomakkeet.

Laajan tarkastuksen yhteydessä keskiraskaudessa lomakekyselyllä kartoitetaan odottajan mieliala-, parisuhde- ja verkostoasioita, odotusajan huolia ja pelkoja se-

Laura Happa / Tampereen kaupunki

Puolison kasvua vanhemmuuteen on tärkeää tukea jo odotusaikana. Kuvassa Petri Aho ja vauva.

kä vanhemmaksi kasvamista muun muassa omiin lapsuuskokemuksiin liittyvien kysymysten avulla. Lomakkeen huolellista läpikäyntiä ja molempien puolisoitten paikallaoloa painotetaan. Tämä on mielekäs ja vaikuttava tapa tukea molempia vauvaa odottavia vanhempia. Tähän varataan riittävästi aikaa ja tehdään kirjaukset myös puolison tietoihin.

Yhteistyökumppaneita on tavattu ja tarvittavia hoitopolkuja on luotu ja terävöitetty. Tarvittaessa puolisololle varataan lisäaika terveydenhoitajan tai neuvolalääkärin vastaanotolle hoitamattomassa mielenterveyden haasteessa. Psykologit, perheneuvola, päihdeneuvola Päiväperho ja moniammatillinen neuvolan Keinuu-tiimi ovat myös puolison käytettävissä. Yhteistyö järjestötoimijoiden kanssa on myös tiivistä – esimerkiksi lokakuussa alkoi isille suunnattu valmennusryhmä isätyöntekijän toimesta. Puolisoille tarjotaan valmennukset ja ryhmäneuvolat normaalisti.

Puolisoneuvolan hyödyt puolisololle

Asiakkuuden tunnistaminen ja käynnin kirjaaminen terävöittää keskustelua huomattavasti. Selkeästi mietityt käyntien sisällöt ja olemassa olevat hoitopolut auttavat terveydenhoitajan työtä. Puolisot tulevat kuulluksi ja osallistuvat ja keskustelevat mielellään. Käynnit tukevat hyvinvointia, parisuhdetta ja vanhemmuutta. Puolisot myös tietävät, kehen voivat olla tarpeen tullen yhteydessä.

Neuvola on perheille tuttu ja luonteva paikka ilman minkäänlaista kynnystä tai leimaantumisen pelkoa. Varhainen tuki tässä elämän tärkeimmässä muutosvaiheessa on tärkeää, ja apua ja tukea pitää silloin olla tarjolla. Silloin myöhempien vaiheiden ongelmatilanteet voidaan hoitaa helpommin sekä vähemmän vaurioiden ja kustannuksien. Monesti odotusaika on myös hyvä motivaatio terveyttä ja hyvinvointia tukeviin muutoksiin myös puolisololle.

Isyyden tukeminen varhaisessa vaiheessa on koko perheen voimavara. Kuvassa Nikias Melin ja poika Leo Melin.

Laura Hoppo / Tampereen kaupunki

Yhteiskunta on muuttunut, ja myös puolison täytyy saada tasavertaisesti tukea neuvoloista ja perhekeskuksista. Vastaanotolla on aikaa pysähtyä myös puolison asioiden äärelle ja selkeät toimintatavat ja hoitopolut ovat myös häntä varten olemassa. Tämän työtavan myötä puoliset käyvät enemmän neuvolassa, ja se on heille luontevaa. Samalla he saavat parempia valmiuksia vanhemmuuteen ja lapsiperheen arkeen. Puoliso on upea voimavara syntyvän lapsen elämässä ja raskaana olevan rinnalla.

Terveydenhoitajan näkökulmasta on tärkeää, että tehty työ on näkyvää. Kirjaaminen ja tilastointi ovat avainasemassa. Työtapa luo myös luottamuksellisen suhteen työntekijän ja molempien vanhempien välille. Tämä hyvä pohja ja suhde kantaa koko äitiys- ja lastenneuvola-ajan.

Puolisoneuvolan tulevaisuus

Puoliso neuvolassa -pilottia tehtiin aluksi oman toimen ohella. Elo-joulukuussa 2022 käytössä on PirSOTE (Pirkanmaan tulevaisuuden sote-keskus) -hankerahoitus, jonka aikana pyritään jalkauttamaan toimintatapa koko Tampereelle.

Toimintatavan muutos edellyttää, että terveydenhoitajia saadaan neuvolaan lisää

Myös puolison täytyy saada tasavertaisesti tukea neuvoloista ja perhekeskuksista.

siten, että myös puolisoityötä voidaan tehdä. Olisikin hyvä saada uudet valtakunnalliset henkilöstömitoitussuosituks neuvolaan. Nykyisilläkin resursseilla voidaan kuitenkin parantaa puolison huomioimista vastaanotoilla esimerkiksi hyvän vuorovaikutuksen avulla.

Puoliso neuvolassa -pilotti sai kesällä 2022 Tampereen kaupungin kehittäjäpalkinnon. Työtä tehdään sen eteen, että asia etenisi hyvinvointialueen kehittämishankkeissa ja myös valtakunnallisesti. Esimiehet ja monet eri toimijat ovat tukeneet tehtyä työtä, ja yhteistyö heidän kanssaan on ollut innostavaa ja antoisaa.

Syksyn 2022 aikana Tampereen kaupungin terveydenhoitajat on koulutettu puolisoa kohtaavaan toimintatapaan ja laajan tarkastuksen huolelliseen toteuttamiseen. Koulutusten jälkeen tehdyn kyselyn perus-

teella terveydenhoitajat kokevat puolison huomioimisen tärkeänä, mutta pohtivat, miten aika riittää työtavan toteuttamiseen. Neuvolakäsikirjoihin ja -ohjeistuksiin tulisi kirjata käyntisisältöihin puolison kohtaamiseen liittyvät tavoitteet ja niiden saavuttamiseksi konkreettiset keinot ja työvälineet. Kehitteillä on myös omat verkkosivut puolisoille. Jatkossa tulisi myös lapsiasiakkaiden kohdalla selkeyttää vanhempien asiakkuutta.

Puolison kohtaamisesta on tullut koko ajan luontevampaa. Puolisot tulevat mielellään neuvolaan ja juttelevat selkeästi enemmän vastaanoton aikana. Kun puolison asiakkuus vahvistetaan, työntekijä saa käyttää häneen aikaa. Valmiit hoitopolut takaavat, että on myös konkreettisia tapoja auttaa.

Odottajat ovat kokeneet puolison huomioimisen erittäin tärkeänä. Yhteiset neuvolakäynnit lisäävät odottajan turvallisuuden tunnetta ja jaettava iloa vauvan odotuksesta. Myönteistä palautetta on saatu paljon sekä asiakkailta suoraan että kyselyiden välityksellä. Edelleen on kuitenkin paljon työtä tehtävänä, jotta tapa olisi laajemmin käytössä. Tärkeää olisi tutkia lisää puolisoityön vaikutuksia ja siten tehdä siitä näyttöön perustuvaa toimintaa. ■